

Три престижне руске институције – Сверуски центар за истраживање јавног мњења (ВЦИОМ), Левада центар и фонд „Друштвено мишљење”, објавили су ових дана резултате истраживања о емиграцији. Резултати показују да би сваки пети грађанин Русије, млађи од 35 година, желео да заувек напусти земљу и трајно се настати у некој другој држави. Грађани изнад те старосне границе су знатно уздржанији – само њих 15 одсто би трајно променило место живљења, односно одселило се из Русије.

Подаци су пријатно изненадили оне који су сматрали да много већи проценат младих људи жели да емигрира, а разочарали оне који су мислили да је проценат оних који желе да оду из домовине, занемарујући.

Па да ли је тих 20, односно 15 одсто потенцијалних емиграната мало или много? Да ли треба бити разочаран или, пак охрабрен? Да ли тај податак сведочи о (не)задовољству грађана економском, политичком, социјалном и другом ситуацијом у земљи, или је можда у питању природна жеља за променом која се више испољава код младих него код људи у зрелијем добу живота? Одговор на то питање потражен је од експерата – социолога, демографа и политиколога, али и од непосредних актера: оних који желе да оду или су већ отишли и стално се настанили у некој другој земљи.

Само 7 одсто грађана Русије сваке године путује у иностранство, а 78 одсто никада није прешло границу.

Директорка пројеката фонда „Друштвено мишљење” Лариса Паутова, чије мишљење бележе московски медији, каже да су деведесетих година већ многи отишли из Русије да би под крај тог периода талас емиграције значајно ослабио. Млади људи су стекли уверење да се каријера може стећи и у Русији. После кризе 2008. године талас одлазака је поново оживео и сада се жеља за одласком из земље налази на проценту између 16 и 20 одсто. Паутова сматра да ће се та жеља међу младом популацијом повећавати. Млади људи сматрају да им је у Русији тешко да прогнозирају будућност.

Али, када дође до завршног чина, до добијања свих докумената за одлазак, ентузијазам

нагло сплашњава. Реално гледајући, „на коферима” седи само 5 одсто потенцијалних емиграната који су спремни да се „већ сутра” спакују и оду на аеродром. Паутова сматра да је то за Русију ипак – много.

Да ли је Русија у томе изузетак? Свакако – није. Истраживања у Америци су показала да се ти показатељи готово поклапају са руским. Готово 10 одсто грађана САД спремно је да оде у неку другу земљу у потрази за бољим послом и престижнијим статусом. Међутим, поређења Русије и САД у тој области су некоректна – каже Лариса Паутова. Она истиче да Американци сматрају да је одлазак из земље у земљу нормална ствар. Ти људи који „седе на конерима” не размишљају о патриотизму. Код нас, каже Паутова, жеља да се трајно оде некуд подразумева уништавање свих корена и издају отаџбине. Само 7 одсто грађана Русије сваке године путује у иностранство, а 78 одсто никада није прешло границу.

Многи Руси, који су већ отишли из земље, остају конзервативни. „Наши грађани у већини случајева нерадо мењају радно место – каже један дуговодишњи руски емигрант. Код Америчанаца је другачија пракса: и радно место и професију мењају сваке друге–треће године.

По оцени Федералне миграционе службе Русије, за последње три године из земље се трајно иселило 145.000 грађана. То су само они који су се пријавили наведеној служби. А колико је оних који нису дошли да се опросте?

Неки други стручњаци оцењују да проблем емиграције није велики и да се број емиграната смањује. Осим тога, има доста случајева да људи одлазе у иностранство на дуже време на стажирање, задржавају руско држављанство и не могу се убројати у трајне исељенике. Није мало ни оних који су у иностранству стекли некретнине, па велики део времена проводе ван Русије.

У Центру за изучавање друштвено-политичких процеса на постсовјетском пространству оцењују да не постоји никакав нови талас емигрирања већ да је у питању формирање нових правила игре на глобалном тржишту рада и премештање људског капитала из једне земље у другу. У тај процес постепено улази и Русија. То постаје обична појава без политичког или етничког подтекста. Људи траже где постоје примаљивији услови за живот и рад. Неко одабере Европу, неко САД. Кретање у правцу Азије није велико. Многи ипак одлазе у Турску где постоји могућност да се запосле у туристичким

компанијама које раде са руским туристима. Другим речима, људи не раскидају везе са домовином већ живе, како се каже „у две куће”.

Најпривлачнија страна земља за грађане Русије је Немачка. Године 2009. она је грађанима Русије издала 11.381 визу категорије „Д” која даје право за боравак у шенгенском пространству више од 3 месеца. Руси такође радо одлазе у Француску, Чешку, Италију. Године 2010

у земље Европске уније одселило се 58 одсто од укупног броја руских емиграната а у САД и Канаду 16 одсто. Један број грађана Русије срећу је потражио у Аустралији, док је у Израел исељавање готово сасвим престало.

Садашња емиграција се разликује од оне деведесетих година, кажу социолози. Ако су деведесетих година људи одлазили „трбухом за крухом” – за зарадом на примамљиви запад, данас одлазе вођени маштом да ће постићи нешто што им по њиховом схватању није доступно у отаџбини.

Лист „Комсомолска правда” анкетирао је неколико емиграната који већ годинама живе у другим земљама са питањем – зашто су отишли. Ево неколико карактеристичних одговора.

Лариса К., 19 година. Отишла је у Бостон (САД) на школовање. Нема намеру да се враћа. Није била сигурна да ће у Русији моћи да планира живот у складу са законима, а не обратно.

Ако су деведесетих година људи одлазили „трбухом за крухом” – за зарадом на примамљиви запад, данас одлазе вођени маштом да ће постићи нешто што им по њиховом схватању није доступно у отаџбини.

Денис Фролов, 26 година. Отишао је у САД по програму *work&travel* 2010 године. Живи у Мајамију. Свој одговор је формулисао на следећи начин: „наше (руске) комуналне службе, милиција, болнице – све је прожето простаклуком и покравеношћу, митом,

кумством, леношћу и равнодушношћу. Денис у Русији није био задовољан због „ограничености просперитета и социјалног успона”. Међутим, иако има диплому економисте, у Америци ради као конобар.

Олга, 28 година. Од 2009 године живи у Келну и ради као наставница енглеског језика. Каже да „воли Немачку зато што је у тој земљи професија коју воли, уважена и добро плаћена. Каже да је имала среће јер зна неке људе из Русије наставнике руског језика и правнике који су почињали од нуле. Слушала је о руским лекарима који су тек после десетак година боравка у Немачкој могли да обављају приватну праксу пошто су претходно морали да полагају „гомилу испита”.

Павел, 35 година. Живи у Бугарској од 2009. године и бави се монтажом система за грејање. „Очекивали смо да видимо у Бугарској идеалну Русију: без идиотства, безнађа и пијанства, без бесконачне озлојеђености и лагања, без крађе и свега другог”, каже Павел и са иронијом додаје: после каљења руским чиновништвом и правобраниоцима, свугде је лакше преживети, било у бана-републици

,
било у Америци.

Према подацима Сверуског центра за испитивање јавног мњења разлози за трајно иселење из земље су следећи: жеља за повећање животног стандарда (42 одсто), тамо је више реда (18 одсто), тамо постоји боља перспектива (15 одсто), свиђа ми се та земља (12 одсто), одлазак код рођака и познаника (7 одсто), тамо је безбедније и мирније (5 одсто).

Руски аналитичар Андреј Рјабцев каже да неће агитовати ни за емиграцији нити против. Наше су границе отворене, ми хвала богу нисмо ни Северна Кореја па ни Куба, свако може да направи свој избор. Ми смо демократска земља, зар не? Социолози, можда и претерују, али жеља за емигрирањем није тако велика. Према статистичким подацима, за последњих десет година број емиграната смањен је пет пута и чак после кризе 2008. не уочава се веће повећање емиграције. Али, 145.000 за три године – то је сасвим реална цифра. И ако се такав темпо настави, тихо и неприметно ми ћемо за десет година изгубити 700.000 људи, а то је већ повећи град или чак област.

Истовремено, уочава се огроман парадокс. Међународни извори кажу да се Русија налази на другом месту у свету по привлачности миграната – одмах иза САД.

Демографи оцењују да ће Русију спасти управо имигранти. Али, ко у Русију долази, а ко одлази из ње? За кога је то Русија привлачна? Наравно, каже Рјабцев, за гастарбајтере из Средње Азије. Али, они у већини случајева не знају руски, а о вишем образовању да и не говоримо. Рјабцев не без горчине констатује да из Русије одлазе економисти, математичари, лекари, инжењери, програмери, предавачи и други високообразовани кадрови, а долазе чистачи, бетоњери, асфалтери. Зар вам се не чини да је то неадекватна замена?

То је контингент који у потпуности задовољава феудалне односе са послодавцима, каже Рјабцев. А образовани људи који су способни да доносе озбиљне одлуке, одлазе у неповрат. Ако се тако настави и даље, већ за 20 или 30 година Русија ће се претворити у сасвим другу земљу. С другим становништвом, традицијама, вером па чак можда и језиком. Према неким раније објављеним проценама, у иностранству ради око 200.000 руских стручњака најразличитијих профила који су, узгред речено, веома цењени и значајно доприносе напретку земаља у којима се налазе.

Да ли је могуће променити такав процес? Наравно, тврди Рјабцев. Али само ако направимо од Русије земљу која ће бити привлачна за научнике, програмере, бизнисмене – за све оне који доприносе прогресу, што је много теже него „качати“ нафту из утробе земље и градити дворце рукама гастарбајтера.

Московски лист анкетирао је и људе са питањем – шта вас може натерати да напустите земљу.

Ево неких карактеристичних одговора.

Роберт Карлос, капитен фудбалског клуба „Анжи“: Зашто одлазити из Русије? Многи бразилски фудбалери маштају да дођу овде.

Сергеј Смирнов, директор Института социјалне политике Високе економске школе: Може ме отерати душевни дебаланс. Када не будем видео перспективу. Када све то, што не прихватам у овој земљи, почне да утиче на мене. Када не будем могао да се

Пише: Ђорђе Милошевић
недеља, 16 октобар 2011 12:19

дистанцирам од нечега што ми је непријатно. Када не могу да се дружим са познаницима. Засад ја све то још имам.

Руслан Гринберг, директор Института економије Руске академије наука: Уколико одједном искрсне опасност да „седнеш” ни за шта и ни због чега. У таквим случајевима се не бира где ћеш да се склониш, а ја бих вероватно отишао у Беч. Тамо се вода може пити из чесме...Једно убиство за годину дана- дивота.

Алексеј Несторов, профешор, бивши руководицац катедре биолошке еволуције: А шта ме може овде задржати? Био сам научник, плата ми је била 10.000 рубаља (око 350 долара). Сада сам отишао у бизнисмене – тргујем кинеском техником и зарађујем 90.000 рубаља више. Прикупљам документа за трајни одлазак у Канаду. Њима су потребни јаки умови, треба да развијају науку. А на аеродрому све једнако сусрећу са „Welcome home”.

Марио Лењин Моран Малина, хирург болнице у Саратову: Дошао сам из Еквадора, учио сам у Русији. У мојој отаџбини је много Лењина – сваки трећи се тако зове. А овде ја сам један, и мене са тим именом сви воле. Остаћу овде, код вас сам уникат – каже еквадорски Лењин.

Русија треба да створи такве услове да њени научници не траже посао у иностранству – кажу званичници.

У овим изјавма свакако има доста личног, доста емоција па самим тим и доста недовољно објективних оцена. Бројке и многе друге чињенице и констације су, међутим, несумњиво тачне јер су их изнеле озбиљне институције. Оне су, оцењују стручњаци, пре забрињавајуће него охрабрујуће . Ипак, остаје чињеница да после отварања граница Русију није напустила „половина становништва” како су то својевремено малициозно прогнозирали на западу. Уосталом, Русија ни овако није рекордер у исељавању грађана. Шта рећи за Пољаке, Румуне и неке друге нације са истока које су после отварања граница преплавиле Европу – кажу руски аналитичари. И шта рећи на податак да из тих и многих других земаља Европе и Азије у Русију долазе милиони у потрази за послом и преживљавањем, за које је Русија постала прави Елдорадо?

Званичницима су све ове чињенице добро познате и о њима се говорило не једном. У плановима и програмима за наредни период предвиђена је значајна пажња развоју науке, технологије, модернизацији производних и других система. Недалеко од Москве у изградњи је научно-технолошки центар Сколково који треба да конкурише америчком центру у Силицијумској долини. У Кремљу су свесни да без модернизације и технолошког напретка нема ни напретка друштва у целини. Русија треба да створи такве услове да њени научници не траже посао у иностранству – кажу званичници. Миграционој политици такође ће се посветити највећа пажња.

Не можемо све одједном, али корак по корак, остварићемо циљеве које смо зацртали у програму развоја до 2020. године – кажу званичници. Очекују да ће такав програм добити подршку на парламентарним изборима овог децембра и председничким марта идуће године.